

Vlaams
Parlement

ingediend op **1584** (2017-2018) – Nr. 3
18 juni 2018 (2017-2018)

Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
uitgebracht door Joris Vandenbroucke en Willem-Frederik Schiltz

over het ontwerp van decreet

tot modernisering van de erf- en schenkbelasting,
aangepast aan het nieuwe erfrecht

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting:

Voorzitter: Paul Van Miert.

Vaste leden:

Paul Cordy, Matthias Diependaele, Jos Lantmeeters, Lieve Maes, Jan Peumans, Paul Van Miert;
Jenne De Potter, Katrien Schryvers, Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Bart Somers;
Jan Bertels, Joris Vandenbroucke;
Björn Rzoska.

Plaatsvervangers:

Piet De Bruyn, Annick De Ridder, Andries Gryffroy, Peter Persyn, Axel Ronse, Kris Van Dijck;
Robrecht Bothuyne, Dirk de Kort, Ward Kennes, Katrien Partyka;
Rik Daems, Marino Keulen;
Michèle Hostekint, Güler Turan;
Wouter Vanbesien.

Documenten in het dossier:

1584 (2017-2018) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
– Nr. 2: Amendementen

867 (2015-2016) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

1520 (2017-2018) – Nr. 1: Verslag van de hoorzittingen

INHOUD

I.	22 mei 2018: Toelichting door minister Bart Tommelein	5
1.	Window of opportunity.....	5
1.1.	Matiging van de belastingdruk.....	5
1.2.	Afstemming op het nieuwe federale erfrecht	5
2.	De huidige belastingdruk	5
3.	Het faciliteren van het nieuwe federale erfrecht	7
4.	Krachtlijnen van de hervorming	8
4.1.	Langstlevende partner.....	8
4.2.	Weeskinderen	8
4.3.	Het vernieuwde federale erfrecht faciliteren	8
4.4.	Erfovereenkomsten	9
4.5.	Wettelijk voortgezet vruchtgebruik	9
4.6.	Conventionele terugval.....	10
4.7.	Generatiesprong	10
4.8.	De flexibele erfenissprong of doorgeefschening.....	11
4.9.	De adviezen van de SERV en de Raad van State.....	11
5.	Conclusie	12
II.	22 mei 2018: Tussenkost van Joris Vandenbroucke.....	12
III.	29 mei 2018: Algemene bespreking	13
1.	Tussenkost van Joris Vandenbroucke	13
1.1.	Het maatschappelijke belang van de erfbelasting.....	13
1.2.	Hoge tarieven versus lage impliciete belastingvoeten	13
1.3.	De ongelijke behandeling.....	13
1.4.	Leidt de voorgestelde hervorming tot een eerlijk, correct, transparant en eenvoudig systeem?	14
1.5.	Het alternatief voorstel van sp.a	14
1.6.	Ontwerp is een compromis.....	14
1.7.	Financiering van de hervorming.....	15
2.	Tussenkost van Björn Rzoska.....	15
2.1.	Herverdelend karakter van de hervorming	15
2.2.	Coherentie van de hervorming	15
2.3.	Betaalbaarheid en robuustheid van het ontwerp	15
2.4.	Conclusie.....	16
3.	Tussenkost van Jos Lantmeeters	16
3.1.	Replieken op de kritiek van oppositie	16
3.2.	Kritische bemerkingen bij het sp.a-voorstel.....	17
3.3.	De draagwijdte van de hervorming	17
3.4.	Opletten met correcte juridische grondslag	17
3.5.	Aandacht voor alleenstaanden.....	17
4.	Tussenkost van Bart Somers.....	18
4.1.	De rode of blauwe draden van de hervorming	18
4.2.	Pleidooi voor een verdere hervorming	18

5.	Tussenkomst van Katrien Schryvers	18
5.1.	Uitgangspunten van de conceptnota	18
5.2.	Maatregelen in de vorige legislatuur	18
5.3.	Impact van de federale hervorming.....	18
5.4.	Evaluatie van de voorgestelde hervorming	19
5.5.	Conclusie.....	19
6.	Repliek van minister Bart Tommelein.....	19
6.1.	Belastingverlaging	19
6.2.	Een rechtvaardiger erfbelasting	19
6.3.	Internationale tendensen	20
6.4.	Het is een belangrijke hervorming met een aanzienlijke budgettaire impact	20
6.5.	Het voorstel van de sp.a	20
6.6.	Herverdelende impact van de erfbelasting	21
6.7.	Impact van de belastingvrije som van 50.000 euro	21
6.8.	Doelstellingen van de hervorming	21
6.9.	Budgettaire impact	21
6.10.	Impact fiscale regularisatie op de begroting 2017	22
6.11.	Belastingverlaging.....	22
6.12.	Schenkingsmaatregel	22
6.13.	Men moest keuzes maken binnen de beperkte budgettaire enveloppe	22
6.14.	Familiale ondernemingen	23
6.15.	Ontwikingsmechanismen worden aangepakt	23
6.16.	De nakende hervorming van het huwelijksvermogensrecht.....	23
6.17.	Evaluatie van de hervorming	23
6.18.	Belang van de erfenissprong.....	23
6.19.	Conclusie	23
7.	Tweede tussenkomst van Joris Vandenbroucke	23
8.	Tweede tussenkomst van Jos Lantmeeters	24
IV.	12 juni: Voortzetting van de algemene bespreking	24
1.	Tussenkomst van Björn Rzoska.....	24
2.	Repliek van minister Bart Tommelein.....	25
3.	Tweede tussenkomst van Björn Rzoska.....	25
4.	Tussenkomst van Jos Lantmeeters	26
5.	Derde tussenkomst van Björn Rzoska	26
6.	Tweede repliek van Bart Tommelein	27
7.	Vierde tussenkomst van Björn Rzoska	27
8.	Derde repliek van Bart Tommelein	27
9.	Vijfde tussenkomst van Björn Rzoska	27
10.	Tweede tussenkomst van Jos Lantmeeters	27
V.	12 juni 2018: Artikelsgewijze bespreking en stemmingen	28
	Gebruikte afkortingen.....	33
	Bijlagen: Zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting besprak op 22 en 29 mei en 12 juni 2018 het ontwerp van decreet tot modernisering van de erf- en schenkbelasting, aangepast aan het nieuwe erfrecht (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1584/1).

Voorafgaand aan de behandeling van dit ontwerp van decreet werd ook de conceptnota voor nieuwe regelgeving van Katrien Schryvers, Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy en Jenne De Potter betreffende een gemoderniseerd systeem van erfbelasting in behandeling genomen (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 867/1). De toelichting van deze conceptnota vindt u in een apart verslag (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 867/2). De onderhandelingen binnen de Vlaamse Regering over de hervorming van de erfbelasting hebben er uiteindelijk toe geleid dat deze conceptnota niet verder als dusdanig werd behandeld.

Wel werden door de commissie ter voorbereiding van de behandeling van het ontwerp van decreet hoorzittingen georganiseerd met een aantal fiscale experts over de impact van de federale hervorming van het erfrecht op het Vlaams beleid, die ingaat op 1 september 2018, correct in te schatten. De verslagen van deze hoorzittingen zijn opgenomen in *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1520/1.

I. 22 mei 2018: Toelichting door minister Bart Tommelein

Bart Tommelein herinnert bij het begin van zijn toelichting (presentatie: zie [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be) aan de hervorming van het verkooprecht, die enkele weken geleden in de commissie werd besproken en goedgekeurd. Binnen welgeteld tien dagen zal ze in werking treden. De laatste verkoop met klein beschrijf zal dan ondertekend zijn. Na de onroerende schenkbelasting en het verkooprecht, kan hij vandaag met de nieuwe erfbelasting het drieluik volledig maken. In deze legislatuur is het Vlaamse fiscale landschap grondig hertekend, concludeert hij.

1. Window of opportunity

1.1. Matiging van de belastingdruk

De hervorming van de erfbelasting die de Vlaamse Regering heeft uitgewerkt, steunt op twee grote pijlers. De eerste is de matiging van de belastingdruk. Hij trapt een open deur in als hij zegt dat sommige tarieven van de zijlijn vandaag te hoog zijn. Daarover heeft de commissie het al zo vaak gehad, maar vandaag kan hij de voorstellen van de regering voorleggen. Er wordt echter niet alleen aandacht besteed aan de zijlijn, er is ook oog voor verkrijgingen tussen partners en verkrijgingen tussen ouders en kinderen.

1.2. Afstemming op het nieuwe federale erfrecht

Tweede pijler is de afstemming op het nieuwe federale erfrecht, dat in werking treedt op 1 september. De Vlaamse Regering heeft gekozen voor een constructieve houding en gebruikt haar fiscale autonomie om belangrijke doorbraken op federaal niveau kracht bij te zetten. Verder sluit de voorliggende hervorming vanzelfsprekend ook aan bij het regeerakkoord.

2. De huidige belastingdruk

De eerste doelstelling van de hervorming was dus het matigen van de belastingdruk. De minister schetst nog even hoe het tariefsysteem vandaag in elkaar zit. Concreet kent Vlaanderen drie stelsels van tarieven: een voor de rechte lijn (dat zijn de partners en de descendenten) en twee voor verkrijgingen uit een

nalatenschap in de zijlijn. Zijlijn 1 heeft betrekking op broers en zussen; zijlijn 2 groepeert nog verdere bloedverwanten zoals neven en nichten, ooms en tantes en erfgenamen met wie er totaal geen bloedband is.

Zoals men weet zijn de erfbelastingen progressieve belastingen en dat blijft ook zo in de toekomst. Dat wil zeggen dat hoe groter de nalatenschap is, hoe hoger de marginale tarieven worden die van toepassing zijn. In de rechte lijn variëren de tarieven van 3 tot 27%. In de zijlijnen liggen die marginale tarieven duidelijk veel hoger. Tot verervingen van 75.000 euro betaalt de begunstigde al meteen 30% in geval van een broer en een zus. Een neefje of nichtje moet rekening houden met een erfbelasting a rato van 45%. Eens het verervingen betreft die de 250.000 euro overschrijden, dan is een tarief van 65% van toepassing. Dat tarievenstelsel leidt tot een sterk verschil in fiscale druk tussen de rechte lijn en de zijlijn, wat blijkt uit het onderzoek van alle erfenissen die bij VLABEL geregistreerd werden in 2016.

In concreto zal bij een erfenis van een oom of een tante of van iemand met wie men helemaal geen familieband heeft, de fiscus gemiddeld met 58% van de overgedragen middelen weglopen. In het geval van verervingen in de rechte lijn is dat gemiddeld slechts 6,6%. Dergelijke discrepantie in fiscale druk is in de huidige samenleving niet meer verantwoordbaar. Er zijn meer en meer nieuw samengestelde gezinnen en singles zonder kinderen. Die groepen worden in een dergelijke fiscaliteit zijns inziens op een onbillijke manier behandeld. Het behoud van een dermate hoge fiscale druk in de zijlijn is bovendien niet logisch in het licht van de federale hervorming, zoals hij meteen zal toelichten. Die leidt immers net tot een grotere beschikkingsvrijheid van de erflater.

Zoals men weet hebben sommigen het moeilijk met een fiscaliteit die meer dan de helft van de belastbare grondslag opeist. Zij komt in de buurt van confiscatie. Zonder twijfel heeft dat ook gevolgen voor de compliance: burgers vinden een dergelijke fiscaliteit oneerlijk en zoeken uitwegen om de belasting te ontwijken. Daardoor verlagen niet alleen de inkomsten van Vlaanderen, maar non-compliance heeft evident ook een impact op de nagestreefde herverdeling via dergelijke progressieve belastingen.

Vervolgens gaat hij nog wat dieper in op het aspect van wie de fiscale druk door de erfbelasting de facto draagt vandaag. Sommigen lieten immers in hun commentaren op de hervorming verstaan dat die wel leek mee te vallen in de zijlijn. Hij toont daarop een tabel, waaruit blijkt dat van de totale opbrengst van 1,453 miljard euro in de databank die gehanteerd werd, bijna 800 miljoen wordt bijgedragen door de zijlijnen. Zijlijn 2 is op zich al goed voor bijna 550 miljoen van de totale ontvangsten, dus een derde.

De relatief lage bijdrage van de langstlevende partner aan de totale ontvangsten wordt in belangrijke mate verklaard door de vrijstelling van de gezinswoning. Daardoor verdwijnt immers meteen een groot stuk van het onroerend vermogen dat tussen partners wordt overgedragen, uit de belastbare grondslag. De gemiddelde opbrengst van nalatenschappen aan langstlevenden bedraagt 7161 euro. Voor kinderen en kleinkinderen spreken we over minder dan 5000 euro. In de rechte lijn is de lagere druk ook te wijten aan de split: zoals men weet worden roerend en onroerend vermogen apart getaxeerd en wordt elke erfgenaam apart belast.

In de zijlijn gaat het om een veelvoud van dit bedrag. Broers en zussen betalen vandaag 31.125 euro wanneer hen een erfenis te beurt valt. Neven, nichten, tantes, ooms en niet-bloedverwanten betalen gemiddeld meer dan 25.000 euro. De hoge fiscale druk in zijlijn 2 wordt ook veroorzaakt door de globalisering. In tegenstelling tot in de rechte lijn worden de erfdelen en het soort nalatenschap

niet onderscheiden bij de berekening van de aanslag. Alle verkrijgingen worden eerst gesommeerd en door op deze grotere massa te belasten, komen dergelijke erfgenamen veel vlugger in de tarieven van 55 en 65% terecht.

Men ziet het: de verschillen tussen de rechte lijn en de zijlijn qua fiscale druk zijn zeer groot. De minister maakt van de gelegenheid gebruik om een ander misverstand de wereld uit te helpen. In de vaak hevige debatten die deze hervorming heeft op gang gebracht, werd de indruk gewekt dat de erfenissen in de zijlijn terecht veel meer belast worden, omdat het nu eenmaal grote fortuinen betreft. Velen denken dat de erfenissen in de zijlijn veel substantiëler zijn dan in de rechte lijn. In het kader van de herverdeling vonden sommigen het dan ook rechtvaardig om deze erfenissen fiscaal zo sterk af te romen.

De realiteit is evenwel anders, verklaart de minister. De cijfers van VLABEL geven een heel ander beeld. De facto wordt in zijlijn 2 gemiddeld 28.000 euro aan roerend vermogen geërfd, terwijl het onroerend vermogen uitkomt op 18.000 euro en het totaal dus op gemiddeld 46.000 euro. Men ziet in de volgende tabel dat kinderen en kleinkinderen gemiddeld grotere bedragen vererven, in totaal gemiddeld 69.000 euro.

Ook de langstlevende vallen beduidend grotere roerende erfenissen te beurt: in totaal gemiddeld bijna 74.000 euro. Er is in de discussies tijdens de hoorzittingen maar ook in de pers dus uitgegaan van verkeerde assumpties over de gemiddelde erfenissen, concludeert de minister. Hij vindt het belangrijk de commissie deze cijfers mee te geven, om dergelijke vooroordelen over de zijlijn de wereld uit te helpen.

Het is tijd om de fiscale druk te milderen, stelt hij. Men mag niet vergeten dat de Belgen de hoogste gemiddelde fiscale druk ervaren van alle landen van de Europese Unie. Erfbelastingen zijn trouwens al in heel wat landen afgeschaft. De minister toont een grafiek, waaruit blijkt dat dit in 13 van de 24 EU-landen reeds het geval is. In onder meer Zweden, Ierland, Luxemburg en Portugal worden erfenissen helemaal niet belast. Specifiek wat de zijlijn betreft, toont hij nog een staafdiagram met de marginale tarieven in een aantal EU-landen. De rode balk staat voor Vlaanderen, waar het toptarief 65% bedraagt in de zijlijn. Voor zij die er nog aan twifelen, wijst hij erop dat dit een redelijk unieke situatie is. In Duitsland is het hoogste marginaal tarief 50%, in Nederland en het Verenigd Koninkrijk 40%, en in Italië zelfs minder dan 10%.

3. Het faciliteren van het nieuwe federale erfrecht

Naast de nood om de fiscale druk te milderen, wilde de Vlaamse Regering met de hervorming ook meteen het nieuwe federale erfrecht faciliteren. Een heel belangrijke wijziging in het federale erfrecht heeft betrekking op de beschikkingsvrijheid. Zoals men weet, zal de reserve van de descendentes (kinderen en kleinkinderen) verminderd worden tot maximum 50%.

Daardoor zal het beschikbaar deel, waar erflaters dus vrij over kunnen beschikken, toenemen. Erflaters hebben voortaan een grotere vrijheid om te legateren en dat kan eventueel ook naar verkrijgers in de zijlijn. Door het nieuwe erfrecht kan bijvoorbeeld meer nagelaten worden aan kinderen uit nieuw samengestelde gezinnen of aan volkomen vreemden.

Verder zal hij straks meer in detail toelichten wat de impact is van de erfovereenkomsten en het voortgezette vruchtgebruik, die door het nieuwe federale erfrecht mogelijk geworden zijn.

4. Krachtlijnen van de hervorming

Na de beschrijving van de aanleidingen gaat hij in op de hervorming zelf. De krachtlijnen zijn duidelijk: de fiscale druk matigen en het federale erfrecht faciliteren.

Om de fiscale druk te matigen heeft de regering zowel in de zijlijn als in de rechte lijn maatregelen genomen. Wat de zijlijn betreft, wordt de hoogste schijf van 65% geschrapt. Bovendien werd ook een nieuw barema ingevoerd aan de onderzijde van de tariefschaal om de fiscale druk verder omlaag te halen. Voortaan wordt de eerste schijf van de verkrijging tot 35.000 euro nog slechts tegen 25% belast.

De minister werkt enkele voorbeelden uit om de concrete betekenis duidelijk te maken. Voor neven en nichten die 25.000 euro erven van een kinderloze tante of oom, maakt dit een verschil van 5000 euro (van 11.250 naar 6250 euro). De druk voor deze erfgenamen daalt dus met 20%. Indien diezelfde erfgenamen een verkrijging bekomen van 150.000 euro, worden ze vandaag geconfronteerd met een gemiddeld tarief van 51,66%. Door de hervorming zakt dat naar 45,33%. Concreet betekent dit dat deze erfgenamen 9500 euro aan erfbelastingen bespaard blijft.

Persoonlijk was hij graag nog verder gegaan in het beperken van de fiscale druk in zijlijn, maar wat voorligt is het resultaat van een compromis, dat hij ten volle steunt en verdedigt. Hij hoopt wel dat men in de toekomst verder kan gaan met het matigen van de fiscaliteit in de zijlijn. Uiteraard heeft de budgettaire impact ook een rol gespeeld.

4.1. Langstlevende partner

De Vlaamse Regering heeft ook gevolg gegeven aan de wens die leeft in de maatschappij om de langstlevende partner verder vrij te stellen van erfbelasting. Zoals men weet is de gezinswoning al vrijgesteld, maar nu wordt nog een stapje verder gegaan. Bijkomend wordt voortaan 50.000 euro van het roerend vermogen dat de langstlevende partner erft, vrijgesteld. Dat doet de fiscale druk op de langstlevende partner verder dalen. Ook daardoor sluit Vlaanderen aan bij internationale tendensen. In het buitenland groeit meer en meer de overtuiging dat de langstlevende niet moet belast worden op het ogenblik van het overlijden van de partner.

4.2. Weeskinderen

Ten slotte wordt ook de fiscale druk gematigd voor weeskinderen. Het gaat hier specifiek om kinderen, jonger dan 21 jaar, die beide ouders verloren hebben. Dat is een zeer dramatische situatie en de regering is van oordeel dat in dergelijke omstandigheden een aantal vrijstellingen opportuun zijn. In eerste instantie wordt ervoor gezorgd dat de van de ouders verkregen woning geen aanleiding meer geeft tot erfbelasting. Ten tweede voorziet het ontwerp erin dat een stuk van de roerende activa belastingvrij kan overgedragen worden aan de weeskinderen.

4.3. Het vernieuwde federale erfrecht faciliteren

Vervolgens licht de minister meer in detail toe hoe de regering het vernieuwde federale erfrecht wil faciliteren. De wet van 31 juli 2017 tot hervorming van het erfrecht werd op 1 september 2017 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Het nieuwe erfrecht biedt meer comfort aan zowel de erflater als de erfopvolgers.

Om te beginnen komt er meer vrijheid: een erflater kan zelf beslissen over de toekenning van een groter deel van de nalatenschap. Daarnaast biedt ze meer gemoedsrust: dankzij de erfovereenkomsten kan een erflater zijn erfopvolging regelen in samenspraak met de kinderen. Ten slotte komt er meer zekerheid: de erfgenamen kunnen behouden wat de erflater hen bij leven heeft geschonken. Verrekeningen worden gemaakt op het ogenblik van het overlijden.

De Vlaamse Regering kan deze hervorming enkel toejuichen en wil er graag een steentje toe bijdragen. Vooral de toegenomen vrijheid en de gemoedsrust kunnen met een aangepaste erfbelasting nog versterkt worden. De gewijzigde regels van de inkorting en inbreng van giften werden van naald tot draad uitgelegd tijdens de hoorzittingen. De impact daarvan op de Vlaamse erfbelasting is evenwel beperkt. De minister focust daarom vooral op de toegenomen vrijheid voor de erflater en de nieuwigheden zoals erfovereenkomsten en de terugval van vruchtgebruik.

4.4. Erfovereenkomsten

Dankzij de hoorzittingen met enkele topspecialisten heeft ook de erfovereenkomst, de nieuwe rechtsfiguur uit het federale erfrecht, voor de commissie geen geheimen meer. Erfovereenkomsten zijn overeenkomsten die worden gesloten over een toekomstige nalatenschap van een persoon die nog niet is overleden. Tot nog toe waren die overeenkomsten verboden. De nieuwe wet maakt afspraken tussen ouders en kinderen voortaan wel mogelijk, weliswaar onder strikte voorwaarden. Zowel punctuele als globale erfovereenkomsten zijn toegelaten. Met een erfovereenkomst kan de familievrede bewaard worden. Ruzies op het moment dat vader of moeder overlijdt, kunnen worden vermeden.

In een globale erfovereenkomst moeten alle schenkingen en voordelen vermeld worden, zegt de nieuwe wet. Traditioneel geven vermeldingen van vroegere, niet-geregistreerde schenkingen in een akte, ondertekend door schenker en begiftigde, aanleiding tot de heffing van schenkbelasting. Die stelling werd door sommige experts bekritiseerd. De Vlaamse Regering heeft gekozen voor de duidelijkheid. Een al te drastische of onzekere fiscale behandeling zou de erfovereenkomst immers al van in het begin kunnen kelderen, en dat wil de Vlaamse Regering uiteraard niet. In het ontwerp van decreet wordt nu expliciet bepaald dat deze vermeldingen geen aanleiding geven tot schenkbelasting.

De schenkbelasting zal op erfovereenkomsten wel worden geheven in twee gevallen: als partijen dit uitdrukkelijk vragen, om te voorkomen dat de schenking bij overlijden binnen de drie jaar aan erfbelasting zou worden onderworpen; en als het gaat om een nieuwe schenking waarvan de erfovereenkomst zelf titel vormt. De regering geeft daarmee gevolg aan de bede om fiscale transparantie en heeft haar verantwoordelijkheid genomen. De minister hoopt dat ook de andere regio's bereid zijn een faciliterende houding aan te nemen.

4.5. Wettelijk voortgezet vruchtgebruik

Een tweede nieuwigheid in het erfrecht is het zogenaamde wettelijk voortgezet vruchtgebruik. De wet bepaalt dat bij overlijden van de schenker, diens langstlevende echtgenoot het vruchtgebruik ontvangt van de goederen die zijn mede-echtgenoot tijdens hun huwelijk aan een andere persoon heeft geschonken met voorbehoud van vruchtgebruik. In een gelijkaardig voordeel is voorzien voor de wettelijk samenwonende partner maar dan enkel voor schenkingen met de gezinswoning en het huisraad als voorwerp. Het bijzondere aan de nieuwe rechtsfiguur is dat het om een nieuwe bijzondere wettelijke roeping lijkt te gaan, maar dan op goederen die geen deel uitmaken van de nalatenschap.

Zoals ook blijkt uit het advies van de Raad van State, is het een nieuwe rechtsfiguur waaraan we nog wat moeten wennen. Maar de Vlaamse Regering heeft ook voor deze figuur meteen een duidelijke oplossing gekozen. Die keuze heeft al wat reacties uitgelokt en daarom wil de minister haar in het juiste kader plaatsen.

Hij begint met een zijsprongetje. Zijn voorganger Dirk Van Mechelen heeft in 2003 een geslaagde hervorming doorgevoerd van de schenkingsrechten op roerende goederen. Hij is de grondlegger van de vlakke en verlaagde tarieven van 3% en 7%. Net als deze Vlaamse Regering heeft ook zijn voorganger achterpoortjes gesloten.

4.6. Conventionele terugval

Bij decreet van een jaar later, in 2004, werd bepaald dat schenkingen onder opschortende modaliteit van overlijden met legaten worden gelijkgesteld. Ze worden dan niet aan de verlaagde schenkbelasting, maar wel aan de erfbelasting onderworpen. Maar de werkelijkheid zit vol variatie. Op het terrein is gebleken dat het sluiten van het achterpoortje ook een onbedoeld effect had. Stel dat een echtgenoot een geldsom of effectenportefeuille schenkt aan een kind, met voorbehoud van vruchtgebruik. De milde echtgenoot-schenker voorziet in de akte ook een terugval van dit vruchtgebruik in het voordeel van iemand anders, vaak zijn of haar echtgenoot, maar dan is bij het overlijden van de echtgenoot-schenker de erfbelasting verschuldigd, en niet de schenkbelasting. Dat is een onbedoeld neveneffect van het gesloten achterpoortje.

Die collateral damage wordt nu hersteld. Een conventionele terugval van vruchtgebruik zal niet langer met een legaat worden gelijkgesteld, maar aanleiding geven tot schenkbelasting. Dat geldt trouwens ook al zo voor conventionele terugvallen van vruchtgebruik op onroerende goederen. Daarmee wordt de gelijkheid hersteld.

Het ontwerp van decreet bepaalt ook dat het nieuwe wettelijk voortgezet vruchtgebruik net zoals een verkrijging bij wet, legaat of contractuele erfstelling, aan erfbelasting wordt onderworpen. In de praktijk zal dat echter voor de langstlevende vaak geen enkel verschil maken voor zijn aanslagbiljet. Als de terugval immers betrekking heeft op de gezinswoning, dan geldt hoe dan ook de vrijstelling, en wanneer de langstlevende verzaakt aan het vruchtgebruik, zal evenmin de erfbelasting verschuldigd zijn.

In combinatie met het herstel van de collateral damage wordt daarmee een evenwicht bereikt. Conventionele terugvallen, vastgelegd bij leven door de erflater, worden belast met de schenkbelasting. Het nieuwe wettelijk vruchtgebruik van de langstlevende, door de wetgever voorzien bij het overlijden van de echtgenoot-schenker, geeft aanleiding tot erfbelasting.

4.7. Generatiesprong

In tijden van vergrijzing kan de zogenaamde generatie- of erfenissprong goed van pas komen. Door de vergrijzing worden kinderen vaak pas op latere leeftijd tot de nalatenschap van hun ouders geroepen. Het zijn de kleinkinderen die op dat ogenblik meer behoefte hebben aan een financieel steuntje om bijvoorbeeld een zaak op te starten of om een eigen woning aan te kopen. De federale wetgever heeft bij wet van 10 december 2012 in een eerste vorm van vrijwillige erfenissprong voorzien. Als een kind de nalatenschap verwerpt, treedt het kleinkind in zijn of haar plaats. Onlangs nog heeft het Vlaams Parlement een mogelijke fiscale hinderpaal weggewerkt door de zogenaamde verwerpingsregel te schrappen.

Het nieuwe erfrecht heeft nu twee nieuwe vormen van generatiesprongen in petto. De eerste is de zogenaamde inbreng ten behoeve van een derde. Een grootouder schenkt aan zijn of haar kleinkind. Het kind van de schenker, dat dus de ouder is van de begiftigde, rekent de schenking aan op zijn eigen aandeel in de nalatenschap van de schenker, hoewel hijzelf persoonlijk niets ontvangt. Er zijn dan eigenlijk twee schenkingen: een van de grootouder aan het kleinkind, en een tweede van het kind aan het kleinkind. De Vlaamse fiscus steunt deze nieuwigheid door geen dubbele schenkbelasting te heffen, hoewel het burgerrechtelijk om twee schenkingen gaat. Men vindt dat niet terug in het ontwerp van decreet, want het is een standpunt van de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL). De tweede nieuwe mogelijkheid is een generatiesprong die wordt gestipuleerd in een globale erfovereenkomst. Ook daarvoor geldt de coulante houding van VLABEL.

4.8. De flexibele erfenissprong of doorgeefschenking

Wat men wel in het ontwerp van decreet zal terugvinden, is een nieuwe, eigen Vlaamse generatiesprong. De Vlaamse erfenissprong of doorgeefschenking voorziet in een vrijstelling van schenkbelasting voor de waarde van de goederen die binnen het jaar voor de schenking ook aan erfbelasting werd onderworpen. De correctie op deze dubbele belasting creëert een nieuwe interessante optie. Een kind dat erft, kan zelf beslissen tot het fiscaal zeer voordelig doorschenken van alle of een deel van de geërfde goederen. Bij een verwerping met plaatsvervulling daarentegen is het alles of niets. Men kan dan immers zijn aandeel in een nalatenschap enkel voor het geheel verwerpen. Een gedeeltelijke erfenissprong is niet mogelijk.

De berekeningswijze en de voorwaarden van die vrijstelling worden uitvoerig beschreven in de memorie van toelichting. Zo worden enkele remmen ingebouwd. Het moet immers wel degelijk om een echte doorgeefschenking gaan. Zo kan de waarde van de geschonken goederen waarvoor de vrijstelling wordt toegekend, niet hoger zijn dan de waarde van de goederen die belast werd met erfbelasting. De vrijstelling van schenkbelasting kan bovendien nooit meer bedragen dan het bedrag van de erfbelasting die op dezelfde waarde werd geheven. Af en toe zal er wat rekenwerk aan te pas komen. Dat zal bijvoorbeeld zo zijn wanneer er meer wordt geschonken dan dat er werd geërfd, of wanneer er omgekeerd meer werd geërfd dan dat er werd geschonken.

Er moeten dan verhoudingen gemaakt worden. VLABEL is vertrouwd met de berekeningstechniek, die sterk doet denken aan de verzachting die reeds in de Vlaamse Codex Fiscaliteit is ingeschreven voor dubbele erfoverdrachten binnen het jaar. Er zijn nog enkele randvoorwaarden: de schenking moet bij notariële akte verricht zijn; enkel de initiële erfbelasting maakt de gedeeltelijke erfenissprong mogelijk, aanvullende sommen zijn uitgesloten; voor de onroerende activa is identiteit van de overgedragen goederen vereist, voor roerende goederen volstaat identiteit van overgedragen waarden; het overlijden dateert van na 31 augustus 2018.

4.9. De adviezen van de SERV en de Raad van State

De adviezen van de SERV en de Raad van State hebben de Vlaamse Regering aangezet tot inhoudelijke en legistische reflectie. De werknemersorganisaties pleiten voor een eerlijke, transparante en doorzichtige fiscaliteit. Ze beschouwen de voorgestelde hervorming als een gemiste kans, wegens te beperkt. De werkgeversorganisaties ondersteunen de hervorming en spreken van een stap in de goede richting.

Hij is het eens met de werkgevers dat deze hervorming een eerste stap is en geen eindpunt. Een volgende Vlaamse Regering dient de ingeslagen weg verder

te bewandelen. Over de aanpak van ontwikkelingsmechanismen heeft hij reeds uitvoerig toelichting gegeven als antwoord op een recente vraag om uitleg van collega Rzoska (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2017-18, nr. 1336).

Tot slot heeft de regering gevolg gegeven aan de meeste opmerkingen van de Raad van State. Enkele tekstcorrecties werden aangebracht en er werd bijkomende verduidelijking en toelichting gegeven waar nodig. Zo is de keuze voor de fiscale evenwichtige behandeling van conventionele bedingen enerzijds en wettelijke overgangen anderzijds uitvoerig gemotiveerd en toegelicht. De nieuwe rechtsfiguren die door het nieuwe erfrecht in het leven worden geroepen, doen nog wat juridisch-technische vragen rijzen. De Vlaamse Regering heeft er alleszins voor geopteerd om snel duidelijkheid te bieden en gevolg te geven aan de oproepen die in de hoorzittingen werden geformuleerd.

5. Conclusie

De minister sluit af met enkele laatste bedenkingen. Het ontwerp van decreet beantwoordt aan de uitgangspunten van de hervorming: een erfbelasting aangepast aan de nieuwe samenlevingsvormen en afgestemd op het nieuwe federale erfrecht. Niet alle aanpassingen worden bij decreet doorgevoerd, voor sommige vragen kan een administratief standpunt volstaan. VLABEL heeft een reeks standpunten gepubliceerd die een antwoord bieden op punctuele aanpassingen in het federale erfrecht.

Hij besluit dat een goed evenwicht werd bereikt. Het ontwerp houdt rekening met nieuwe samenlevingsvormen en de ruimere beschikkingsvrijheid van de erflater door de belastingdruk in de zijlijnen te verlagen zowel voor kleine als voor grotere verkrijgingen. Het voorziet in een nieuwe vrijstelling voor de langstlevende partners: naast de bestaande vrijstelling voor de gezinswoning worden ook roerende activa tot 50.000 euro vrijgesteld. Het voorziet ook in een tegemoetkoming voor de schrijvende situatie van jonge wezen: een vrijstelling voor de gezinswoning en een vrijstelling voor roerende activa tot 75.000 euro. Verder faciliteert het de erfovereenkomsten om van dit nieuw instrument een succesformule te maken. Dankzij de Vlaamse erfenissprong of doorgeefschening kan een jongere generatie gebruikmaken van het gespaarde kapitaal van grootvader of grootmoeder.

Hij denkt dat daarmee de beschikbare middelen optimaal worden ingezet, inspeland op de gewijzigde maatschappelijke en sociale context. Het is nu aan een volgende Vlaamse Regering om dit beleid van gematigde en redelijke belastingdruk voort te zetten.

II. 22 mei 2018: Tussenkoms van Joris Vandenbroucke

Joris Vandenbroucke vraagt hoe in dia 3 met een tabel over de huidige belastingdruk, de gemiddelden precies berekend zijn. Minister *Bart Tommelein* legt uit dat het gemiddelde voor elke categorie (rechte lijn en zijlijnen) gebaseerd is op de verhouding tussen de geïnde erfbelasting en de belastbare grondslag voor die categorie.

III. 29 mei 2018: Algemene bespreking

1. Tussenkomst van Joris Vandenbroucke

1.1. Het maatschappelijke belang van de erfbelasting

Joris Vandenbroucke onderstreept het maatschappelijke belang van erfbelasting. Zij is niet geliefd bij degenen die haar moeten betalen naar aanleiding van het overlijden van een dierbare, maar het is anderzijds wel fair een bijdrage te vragen voor het doorgeven van vermogen tussen generaties. Zoals de publicatie *The Economist* ondanks stelde "a hated tax but a fair one".

Het vermogen in België is erg ongelijk verdeeld: de 10% rijksten bezitten samen bijna de helft van het totaal vermogen, de 50% minst vermogenden amper 8,8%. Niet minder dan 75% van het totale Belgische vermogen is afkomstig uit erfenissen en schenkingen, slechts een kwart is zelf verworven. Ruim twee derde van het overgedragen vermogen is afkomstig van minder dan 1 op 6 gezinnen. De overdracht versterkt dus nog de ongelijkheid, concludeert hij. Herverdeling via erfbelasting is dan ook legitiem.

1.2. Hoge tarieven versus lage impliciete belastingvoeten

De nominaal hoge tarieven lijken de erfverdeling effectief te realiseren, al treedt het lid bij dat de hoogste tarieven overdreven zijn en het draagvlak wegnemen. Dat is echter theorie, want een berekening op basis van de inkomsten uit erfenissen en schenkingsrechten en de overeenkomstige theoretische belastbare basis in 2016 leert dat het impliciete tarief voor de intergenerationele overdracht van vermogen door erfenissen of schenkingen 3,67% is, en voor erfenisrechten alleen 6,2%.

De verklaring voor het verschil tussen de hoge tarieven en de lage impliciete belastingvoet is dat er talrijke, hoofdzakelijk legale manieren zijn om de bijdrage te verlagen, zoals schenkingen, handgiften, aandelen van familiale vennootschappen en allerlei vrijstellingen.

1.3. De ongelijke behandeling

Die mogelijkheden worden evenwel niet in gelijke mate door iedereen gebruikt. Om van het gunsttarief voor schenkingen te kunnen genieten, moet men immers over een vermogensbuffer beschikken. Veel mensen zijn ook niet geïnformeerd over de soms zeer complexe systemen om aan de hoge tarieven te ontsnappen.

Hij citeert enkele uitspraken in de media van ambtenaar Karel Anthonissen en politici zoals Open Vld-voorzitter Gwendolyn Rutten en minister Bart Tommelein zelf die de vaststelling onderschrijven dat vooral de middenklasse betaalt en de rijken de belasting ontwijken. Professor Dirk Van de gaer bevestigde tijdens een hoorzitting in de commissie dat geplande erfenissen, zoals hij schenkingen noemt, meer voorkomen en groter zijn bij meer vermogenden, maar accidentele meer bij minder vermogende families.

Beide vormen van vermogensoverdracht worden vervolgens fiscaal compleet verschillend behandeld. Nakomelingen van gewone, hardwerkende mensen betalen vanaf de eerste cent erfbelasting aan de nominale tarieven. Een relatief beperkte groep, waarbij het gros van het vermogen geconcentreerd is, zorgt ervoor dat zijn erfgenamen veel minder bijdragen op grote delen van het overgedragen vermogen of zelfs helemaal niets. Hoogleraar Michel Maus stelt dat de erfbelasting een keuzebelasting is geworden voor wie voldoende geld bezit.

Deze onrechtvaardige want omgekeerde herverdeling wordt in stand gehouden door de ongelijke behandeling van de verschillende vormen van intergeneratie-neel doorgeven van vermogen.

1.4. Leidt de voorgestelde hervorming tot een eerlijk, correct, transparant en eenvoudig systeem?

Is wat voorligt een eerlijk, correct, transparant en eenvoudig systeem, zoals de minister beloofde? Welnu, de heldere toelichting bevat positieve elementen: de onwaarschijnlijke toptarieven worden naar beneden gehaald, de belasting wordt gematigd voor wie in de zijlijn erft, sommige vrijstellingen worden verhoogd. Een aantal specifieke situaties voor mensen uit de middenklasse zullen voortaan aan een lagere erfbelasting worden onderworpen.

Fundamenteel is er echter geen sprake van hervorming. Het systeem is niet vereenvoudigd en evenmin eerlijker. De brede middenklasse blijft de volle pot betalen, zij het gematigder en in een aantal gevallen niet vanaf de eerste cent, terwijl de kleine groep van zeer vermogenden blijft ontsnappen. De werknemersorganisaties in de SERV gewagen terecht van een gemiste kans.

1.5. Het alternatief voorstel van sp.a

Voor het ontzien van de hardwerkende mensen en de faire bijdrage van de genoemde kleine groep, is een ander systeem nodig, dat zijn fractie in een voorstel heeft gegoten, waarvan hij de pijlers nogmaals noemt:

- een hoge belastingvrije korf van 250.000 euro over de gehele levensloop van de ontvanger;
- zonder onderscheid in de aard van de goederen, in de wijze van verwerving en in de relatie met degene van wie verworven wordt;
- een progressief tarief (met voornoemde neutraliteit) voor wat men daarboven ontvangt.

Als men alleen de 10% meest vermogenden aan een impliciet tarief van 8,6% in de erf- en schenkbelasting onderwerpt, is de totale opbrengst voor de overheid dezelfde als de huidige.

Dergelijk systeem zou veel eenvoudiger zijn, eerlijker (want alleen de omvang van het vermogen bepaalt de bijdrage) zijn en beter beantwoorden aan de sociologische realiteit met haar veelheid van samenlevingsvormen, dan de huidige bloedband. De brede middenklasse wordt grotendeels vrijgesteld en de bovenlaag betaalt een faire bijdrage, die nochtans lager is dan de nominale tarieven van vandaag.

Dit vereist wel de wil en de moed om schenkingen en erfenissen samen te bekijken, om het perspectief van de ontvanger te aanvaarden, om een aantal gunstregimes aan te pakken, en om zich neutraal op te stellen tegenover de samenlevingsvorm.

1.6. Ontwerp is een compromis

Het geheel van maatregelen dat thans voorligt, komt hem over als een compromis tussen partijen met elk hun prioriteiten binnen een afgesproken budgetkader. Erg coherent vindt hij het niet. Er wordt geen fundamentele stap gezet in de door hem aangegeven richting.

1.7. Financiering van de hervorming

Hij gaat niet opnieuw in op de financiering maar verwijst wel naar het negatieve advies van de Inspectie van Financiën, waarin terecht gesteld wordt dat men een niet-budgetneutrale belastinghervorming niet kan financieren met de opbrengsten van een tijdelijke maatregel of met opbrengsten die allerm minst zeker zijn.

2. Tussenkomst van Björn Rzoska

2.1. Herverdelend karakter van de hervorming

Björn Rzoska sluit zich deels aan bij de vorige spreker.

Ook Groen lijkt dit geen stap te zijn in de richting van een meer rechtvaardige, meer herverdelende vermogensbelasting. Zoals de cijfers uit de simulaties bevestigen is de hervorming niet meer herverdelend dan de huidige regeling.

Een aantal zaken in verband met de tarieven in de zijlijn, de langstlevende partner en weeskinderen juicht hij op zich toe, maar ze zijn niet fundamenteel.

Hij heeft altijd gedacht dat liberalen inspanning en verdienste willen ondersteunen en die zijn gering bij de ontvanger van een erfenis of schenking.

2.2. Coherentie van de hervorming

De spreker herinnert daarbij aan de resolutie van 8 juli 2010 over de oprichting van een studiec ommissie Gewestbelastingen¹. Motivering van de indieners was een opeenvolging van de ad-hocbeslissingen in de Vlaamse fiscaliteit.

In de praktijk stelt hij evenwel vast dat ook in deze Vlaamse Regering een opeenvolging van ad-hocbeslissingen wordt genomen, waarin belastingverlaging de enige rode draad is. Hij belooft het commissiesecretariaat het document uit mei 2011 te bezorgen waarin genoemde commissie knelpunten en voorstellen om ze aan te pakken, opsomt. Duidelijke coherentie met wat voorligt, is evenwel niet vast te stellen.

2.3. Betaalbaarheid en robuustheid van het ontwerp

Wat betaalbaarheid en robuustheid betreft, erkent hij dat de regering het ontwerp enigszins heeft aangepast aan het advies van de Inspectie van Financiën op een eerdere versie van het voorontwerp.

Als men tegelijk koop-, schenk- en erfbelasting verlaagt, moet men niettemin de inkomsten van de overheid en de evolutie van de middelenbegroting in de gaten houden.

Zo blijven de vragen bij de financiering van de hervorming door middel van de tijdelijke fiscale regularisatie open. De hervorming kost op kruissnelheid ongeveer 139 miljoen euro per jaar, wat voor een deel betaald wordt met de opbrengsten uit die regularisatie. De inspectie vindt dat men die mogelijke opbrengst bezwaarlijk als verworven kan beschouwen. Zij plaatst bovendien vraagtekens bij het volume en merkt tot slot op dat de regularisatie tijdelijk is maar de vermindering van de successierechten recurrent.

¹ Resolutie betreffende de oprichting van een studiec ommissie Gewestbelastingen in verband met successie, schenkingen en onroerende goederen (*Parl.St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 480/1-4)

Goedkeuring van deze hervorming solfert de volgende regering dan ook op met een gat in haar begroting, besluit hij. Zij zal bij de opmaak van de begroting van 2021 immers op zoek moeten gaan naar 75 miljoen euro, want de regularisatiemaatregel loopt af op 31 december 2020. Dat de huidige regering de volgende nu al een budgettaire opdracht geeft, vindt hij vreemd. De factuur wordt deels doorgeschoven.

Wat het terugverdieneffect vanaf 2020 in het financiële model betreft, noemt de Inspectie van Financiën de raming van de toename van het aantal testamentaire verkrijgingen buiten de rechte lijn op 1%, volkomen arbitrair.

Vraag is of het model standhoudt. Voor 2017 lijkt de minister 25 miljoen euro te halen, op een paar honderdduizend euro na, volgens de cijfers die hij verstrekte in antwoord op de schriftelijke vraag van collega Lieve Maes (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2017-18, nr. 251, aan minister Bart Tommelein). Toch blijft de minister wel een model op tafel leggen dat mikt op 75 miljoen euro voor de begrotingsjaren 2018-2020.

2.4. Conclusie

Het lid zag wel wat in de verlaging van de schenkbelasting op grond van de maatschappelijke evolutie, maar over de bijkomende hervorming van de erfbelasting zonder coherentie en zonder dichter bij rechtvaardigheid te komen, blijft hij de wenkbrauwen fronsen, nog afgezien van de financiële onhaalbaarheid.

3. Tussenkomst van Jos Lantmeeters

3.1. Replieken op de kritiek van oppositie

Jos Lantmeeters betreurt dat sp.a en Groen tegen de belastingverlaging zijn die hij toejuicht. Hij is het eens met de vorige sprekers dat de erfbelasting kan ingezet worden voor herverdeling en dat er thans legale manieren bestaan om eraan te ontsnappen, waardoor sommigen niet betalen.

Hij is het echter oneens dat de verlaging van de schenkbelasting moet herbekeken worden, want dat zou een belastingverhoging inhouden. De schenkbelasting moet ook juist lager zijn dan de erfbelasting. Zo niet verdwijnt het motief om goederen en gelden eerder door te geven, waardoor ze terug in de economie terecht kunnen komen via de jongere generatie die ze inzet om te investeren of te ondernemen.

Zijn fractie wil ook niet dat het voorkeurtarief voor familiebedrijven verdwijnt, want die regeling zorgt voor een verankering in ons land. Beide zijn voorbeelden van sturende maatregelen.

Tegenover de argumenten van de noodzakelijke reserve voor minderbegoeden en de ongelijke toegang tot informatie, plaatst hij dat de voorliggende regeling planning juist minder nodig maakt. Het voorstel van Joris Vandenbroucke gaat in tegen zijn eigen bewering, zoals hij dadelijk zal aantonen.

Tot slot verwijst hij naar het regeerakkoord, dat geen alomvattende wijziging bevat, ook al is hij daar zelf voorstander van. De motivering daarvoor is niet ideologisch maar budgettair.

3.2. Kritische bemerkingen bij het sp.a-voorstel

Het sp.a-voorstel, met een belastingvrije som van 250.000 euro voor de verkrijger, vereist de oprichting van een vermogenskadaster. Daar bedankt N-VA voor.

De belastingvrije som vanuit het oogpunt voor de krijger heeft voor gevolg dat iemand met vier kinderen en tien vrienden miljoenen belastingvrij kan schenken. Het plan van de sp.a zet dan ook de deur wagenwijd open voor planning door het rijkere deel van de bevolking, nog afgezien van de budgettaire consequenties, die het lid op honderden miljoenen euro raamt. Het probleem om de rijken te doen betalen, blijft onopgelost en wordt integendeel groter.

Voorts is Vlaanderen geen ommuurd eiland. Hoe wil men dat in een internationaal kader passen, waarin landen als Frankrijk en Duitsland belastingen heffen op het nagelaten vermogen en niet vanuit het perspectief van de verkrijger?

3.3. De draagwijdte van de hervorming

Hij bevestigt dat belastingverlaging de rode draad vormt in de opeenvolgende hervormingen, naast meer overheidsefficiëntie.

Verder wil de regering met deze aanpassing ervoor zorgen dat de Vlaamse regeling de federale niet tegenwerkt. Het systeem is volgens hem ook rechtvaardig.

De spreker wijst in dit verband naar de door zijn fractie gewaardeerde lagere tarieven en afschaffing van de hoogste tarieven in de zijlijn. Er is dus minder planning nodig.

De spreker wijst ook op de fiscale concurrentiepositie ten aanzien van de omringende landen: in Nederland bestaat thans een vrijstelling van erfbelasting voor echtgenoten van 636.180 euro en de kinderen van 20.000 euro, in Duitsland krijgen echtgenote en kinderen respectievelijk een vrijstelling van 500.000 en 400.000 euro.

Wat het terechte principe van de vrijstelling voor de langstlevende betreft, is zijn fractie blij met de verhoogde vrijgestelde som voor de roerende goederen, al had men zelf liever een volledige vrijstelling gezien, die onderdeel moet vormen van een volledige hervorming in de toekomst, omdat beide partners daar samen voor gewerkt hebben. Het lid begrijpt echter het budgettaire kader.

Verder is zijn fractie tevreden met de aandacht voor kinderen en wezen. Die vrijstellingen zijn rechtvaardig.

3.4. Opletten met correcte juridische grondslag

Hij vraagt wel aandacht voor de catalogisering van bepaalde zaken als schenking terwijl ze juridisch tot de erfbelasting behoren. Hij vraagt de minister op dat punt de juridische grondslag goed in het oog te houden, al begrijpt hij het hogere doel van de gelijkheid bij de betaling van belasting.

3.5. Aandacht voor alleenstaanden

Tot slot vraagt N-VA ook aandacht van de minister voor de alleenstaanden. Meer bepaald pleit de spreker voor de introductie van het principe van de beste vriend, die kan erven tegen het tarief van de rechte lijn. Hij roept op daar rekening mee

te houden bij een toekomstige hervorming van de erfbelastingen. Hij begrijpt dat dit binnen het huidige budgettaire kader nog niet kan opgelost worden.

4. Tussenkomst van Bart Somers

4.1. De rode of blauwe draden van de hervorming

Bart Somers treedt bij dat de belastingverlaging de rode – of eerder de blauwe – draad vormt, waar hij zich als liberaal over verheugt. De oppositie heeft dat goed gezien. Sommige van de huidige tarieven komen immers neer op onteigening.

Een tweede draad wordt gevormd door de materiële invulling van de grotere beschikkingsvrijheid die formeel gecreëerd werd op federaal niveau. Dat gebeurt door de tarieven in de zijlijn gevoelig te verlagen en door de gedeeltelijke flexibele erfenissprong.

4.2. Pleidooi voor een verdere hervorming

Tot slot is hij het ermee eens dat na deze stap nog meer mogelijk moet zijn. Open Vld vraagt dat in de komende jaren (in het kader van een nieuw regeerakkoord) ernstige inspanningen gedaan worden voor een meer diepgaande hervorming, die de tariefverlaging voortzet, want sommige tarieven blijven ook na de hervorming zeer hoog.

Zijn fractie verzet zich niet tegen het herverdelend effect van de erfenisbelasting. Maar ook zijn fractie is echter huiverachtig voor de registratie van alle inkomens als prijs voor een bedoeld herverdelingseffect. Zijn fractie wijst zulk kadaster af.

5. Tussenkomst van Katrien Schryvers

5.1. Uitgangspunten van de conceptnota

Katrien Schryvers somt de uitgangspunten op van de conceptnota² die ze twee jaar geleden indiende, in volle bewustzijn van het regeerakkoord, het budgettaire kader en de federale hervorming met haar grotere beschikkingsvrijheid.

Naast maatschappelijke evoluties zoals nieuw samengestelde gezinnen en de hogere levensverwachting waardoor men veel later erft, noemt ze de nood aan vereenvoudiging, familiale solidariteit en rechtvaardigheid.

5.2. Maatregelen in de vorige legislatuur

Tijdens de vorige legislatuur vonden al beperkte, budgetneutrale aanpassingen plaats zoals de gelijkstelling van stief- en zorgkinderen voor de schenkingsrechten, de vrijstelling van de wettelijke terugkeer en de gelijkstelling van schenk- en erfbelasting voor zowel publiek- als privaatrechtelijke goede doelen.

5.3. Impact van de federale hervorming

Dat Vlaanderen de federale regelgeving volgt en daarop heeft gewacht, vindt ze logisch. In dat verband is het ook goed dat de inwerkingtreding van de Vlaamse hervorming samenvalt met deze van de federale hervorming, die anders voor een stuk zonder effect zou blijven.

² Conceptnota voor nieuwe regelgeving van Katrien Schryvers, Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy en Jenne De Potter betreffende een gemoderniseerd systeem van erfbelasting (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 867)

5.4. Evaluatie van de voorgestelde hervorming

Dat erfbelasting weinig populair is, betekent niet dat ze onrechtvaardig is, integendeel. Ook zij citeert de omschrijving uit *The Economist*: "a hated tax, but a fair one". Wat voorligt, bevat volgens haar fractie een goede balans.

Zij vermeldt in het bijzonder de introductie van de flexibele erfenissprong, die de federale erfenissprong, die alleen voor de totaliteit van de erfenis mogelijk is, socialer en dus rechtvaardiger maakt. Niet iedereen is financieel in staat om de gehele erfenis door te schenken naar de volgende generatie via de verwerping. Zij is daarom zeker dat velen – veel meer dan voorheen – gebruik zullen maken van de mogelijkheid om een deel binnen het jaar kosteloos door te schenken aan de volgende generatie.

Andere belangrijke punten waar de CD&V-fractie sterk de schouders heeft ondergezet betreffen:

- een bijkomende vrijstelling inzake roerende goederen voor de langstlevende echtgenoot. Zij herinnert eraan dat in dat kader mede door de CD&V-fractie een tiental jaar geleden ook al de gezinswoning werd vrijgesteld. De bijkomende vrijstelling van roerende goederen is ook van belang voor mensen die niet over een eigen woning beschikken;
- de aftopping van de hoogste belastingschijven in de zijlijn in combinatie met maatregelen voor lagere belastingschijven;
- de mogelijkheid voor alleenstaanden om goedkoper te legateren.

De schaal van de hervorming is belangrijk maar had groter kunnen en mogen zijn maar gaat zeker de goede richting uit gezien de budgettaire beperkingen. Men mag niet vergeten dat de inkomsten uit de erfbelasting belangrijk zijn voor de Vlaamse overheid en er ook veel noden zijn in de verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid.

5.5. Conclusie

Omdat CD&V veel van zijn uitgangspunten herkent in het ontwerp, zal haar fractie het goedkeuren.

6. Repliek van minister Bart Tommelein

6.1. Belastingverlaging

Bart Tommelein bevestigt dat het ontwerp een belastingverlaging inhoudt, die, wat hem betreft, nog groter had mogen zijn. Hij treedt echter bij dat een daling van 139 miljoen euro op 1,4 miljard euro, dus 10%, een goede eerste stap is. Hij herinnert eraan dat de vorige hervorming al van twee decennia geleden dateert. Ondertussen zijn de wereld en de gezinsvormen sterk geëvolueerd. Wat voorligt, faciliteert de federale hervorming, die ingaat op 1 september.

6.2. Een rechtvaardiger erfbelasting

Naast meer vrijheid voor de erflater, vergroot ook de rechtvaardigheid, en dat niet alleen in de zijlijn.

Dé middenklasse waar Joris Vandenbroucke het over heeft, bestaat niet. Men moet zich op dat punt hoeden voor te grove veralgemeningen.

Het bestaande systeem houdt al rekening met grote maatschappelijke verschillen.

6.3. Internationale tendensen

In het ontwerp wordt ook ingegaan op internationale tendensen als de vrijstelling van erfbelasting voor de langstlevende partner, voornamelijk ter bescherming van de gezinswoning. De minister noemt dit logisch, eerlijk en rechtvaardig.

6.4. Het is een belangrijke hervorming met een aanzienlijke budgettaire impact

Wat voorligt, is geen druppel op een hete plaat. 10% is niet niks in het budgettaire kader van deze regering en van Vlaanderen, dat tot keuzes noopt. Hij wijst erop dat er naast de erfbelasting ook zaken gebeuren in de personenbelasting, de schenkingsrechten en de registratierechten.

Verdere verlaging van de zijlijntarieven, die met 770 miljoen euro goed zijn voor meer dan de helft van de inkomsten, kost enorm veel geld. De afschaffing van de hoogste tarieven en de invoering van een tarief van 25% heeft grote budgettaire consequenties. Volgens hem is een goed evenwicht bereikt binnen de budgettaire marges. De druk van de erfbelasting op nieuwe samenlevingsvormen en bewust alleenstaanden is grondig gematigd. De matiging op de zijlijn geeft ook meer beschikkingsvrijheid aan de erflater.

Een flexibele, gedeeltelijke erfenissprong wordt mogelijk gemaakt. Ook voor wezen komt er een billijke regeling: zij moeten voortaan de gezinswoning niet meer verkopen om de successierechten te betalen.

Hij vermeldt ook nog de billijke fiscale behandeling van erfovereenkomsten.

De minister besluit dat de hervorming historisch is. De afstemming op de federale hervorming is een verdienste.

Volgens hem wordt met wat voorligt, het pad geëffend voor verdere, toekomstige verlagingen van de fiscale druk.

6.5. Het voorstel van de sp.a

Dat Joris Vandenbroucke zelf met een voorstel komt, noemt hij verdienstelijk. Een eigen alternatief op tafel leggen is ook veel moeilijker dan het gewoon bekritisieren van het voorstel van de meerderheid.

De minister is in het bijzonder gecharmeerd door het pleidooi van een socialist voor een vlaktaks met belastingverlagingen en vrijstellingen. De berekeningen daarentegen kloppen volgens hem niet. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen roerend en onroerend vermogen. Verder is de minister het, in het licht van de activering van vermogens, niet eens om schenkingen en erfenissen op dezelfde manier te belasten. Verder wordt de vlaktaks berekend op het totale vermogen van de erflater en niet per erfgenaam. Het tarief van de vlaktaks voor de 10% rijksten maakt geen onderscheid in de hoogte van de vermogens die worden nagelaten.

Dat het systeem van Joris Vandenbroucke de inkomsten veilig zou stellen, trekt hij in twijfel. De minister meent nochtans uit de tussenkomsten af te leiden dat geen enkele partij van oordeel is dat een hervorming van de erfbelasting het budgettair evenwicht in gevaar mag brengen. Het voorstel van de sp.a dreigt dat wel te doen en de minister licht toe waarom.

De door de sp.a geraamde belastbare basis van 80,9 miljard euro, waarvan 38,9 miljard euro voor de erfenissen en 42 miljard euro voor de schenkingen, is berekend met een formule met macro-economische gegevens (raming netto

gezinsvermogens, de sterftecoëfficiënt, de verhouding tussen gemiddeld vermogen tussen overlijden en leven enzovoort) wat er een theoretische oefening van maakt.

De praktijk van alle aangegeven erfenissen en schenkingen leert iets anders. In 2016 registreerde VLABEL een belastbare grondslag van 23,6 miljard euro, waarvan 10,8 miljard euro erfenissen en 12,81 miljard euro schenkingen. Dat is iets meer dan een vierde van de socialistische berekening. Met die cijfers komt men uit op minder dan 900 miljoen euro inkomsten, wat een krater in de begroting zou slaan die kan tellen.

6.6. Herverdelende impact van de erfbelasting

Sommige belastingverlagingen leiden tot meer inkomsten doordat zij als eerlijker en eenvoudiger worden ervaren, merkt hij op. Men kan erfbelasting echter ook als herverdelende belasting bekijken, wat hij gedeeltelijk kan aanvaarden, maar er is echter nog geen enkele studie die de herverdelende impact daarvan aantoot voor Vlaanderen, anders dan voor de herverdeling door de personenbelasting of de sociale zekerheid.

In het buitenland zijn die er wel en zij gaan compleet in tegen de uitspraken van sommige experts hier. Volgens hem verminderen erfenissen juist de relatieve ongelijkheid in vermogen. Erfgenamen, die niets bezaten, zijn plots in staat bepaalde dingen te doen. Dat erflaters mensen willen vooruithelpen met wat ze bezitten of nalaten, is op zich niet onrechtvaardig. De minister is dan ook een fervent tegenstander van de verhoging van de erfbelasting.

6.7. Impact van de belastingvrije som van 50.000 euro

Hij onderstreept dat de belastingvrije som van 50.000 euro tussen partners een goede beslissing is. Voor veel mensen betekent dit feitelijk een vrijstelling, want op roerend niveau bedraagt het gemiddelde 49.000 euro. Verder vermeldt hij dat meer dan 50% van de erfenissen in België bij gebrek aan grondslag niet onderhevig is aan erfbelasting.

6.8. Doelstellingen van de hervorming

Belastingverlaging en niet herverdeling is de hoofdbedoeling van wat voorligt, naast de genoemde aanpassing aan de federale hervorming.

6.9. Budgettaire impact

Wat de hervorming mag kosten, staat niet in het regeerakkoord, wel in de begroting 2018. Bij de begrotingsopmaak 2018 werd gezegd dat de opbrengst van de fiscale regularisatie kan worden aangewend in het kader van die hervorming, terwijl die van de voorgaande jaren nog naar de algemene middelen ging.

Hij onderstreept dat het gaat om het geld dat ten vroegste in 2019 binnenkomt, dat in de beginfase geïnvesteerd zal worden in de hervorming, zodat men niet alles uit de algemene middelen hoeft te halen.

Voor de rest is het logisch dat die financiering wel uit de algemene middelen komt, zoals dat ook in de meerjarenbegroting op lange termijn het geval zal zijn. Dat is billijk voor elke belastingverlaging.

In dat perspectief werd beslist bij de genoemde begrotingsopmaak 2018 om 42,6 miljoen euro aan middelen op kruissnelheid voor te behouden voor de hervor-

ming vanaf 2020 of voor 2019 betekent dit 35,45 miljoen euro (10/12den van 42,6 miljoen euro).

Hij weet dat de Inspectie van Financiën een ongunstig advies gaf op grond van het onzekere en tijdelijke effect van de fiscale regularisatie, maar ondertussen is gebleken dat de raming van de ontvangsten behoorlijk dicht bij de realiteit zit. De Inspectie bekritiseerde ook het terugverdieneffect van 1% in de zijlijn, maar daar is rekening mee gehouden door voor de verdere uitwerking uit te gaan van 0,5%. Dat percentage valt wel degelijk te verwachten door de grotere beschikkingsvrijheid van de erflater en de aangepaste tarieven in de zijlijn. De hervorming slaat dus geen gat in de begroting, concludeert de minister, en evenmin in de meerjarenbegroting.

6.10. Impact fiscale regularisatie op de begroting 2017

Wat de fiscale regularisatie betreft, wijst hij erop dat in 2017 voor 13 miljoen euro aan dossiers werd verkregen uit successie- en registratierechten (luik 2). Voor niet-opsplitsbare bedragen federaal-gewestelijk betreft het dossiers ter waarde van 11 miljoen euro (luik 3), wat een totaal van 24 miljoen euro oplevert, dus vrijwel het begrote bedrag. Het klopt wel dat de ESR-kasontvangsten voor dat jaar maar 10,1 miljoen euro bedragen omdat een aantal dossiers van 2017 pas later binnenkwamen. Dat de fiscale regularisatie bovendien met vertraging tot stand kwam vanwege het samenwerkingsakkoord over de niet-opsplitsbare bedragen (luik 3), sterkt hem in de overtuiging dat in 2019 wel degelijk de verwachte 75 miljoen euro binnengehaald wordt.

Maar ook als dat niet het geval is, komt de hervorming niet in het gedrang, verzekert hij, al is hij overtuigd dat het wel het geval zal zijn. De inkomsten uit de regularisatie worden van nabij opgevolgd met tweewekelijkse rapportering. Er wordt contact gehouden met de FOD Financiën, met name het federale contactpunt. Veel dossiers zitten in de pipeline. Hij merkt op dat er veel 'one shots' bij de aangiften zijn, waarvan de bedragen variëren van reusachtig tot heel klein.

6.11. Belastingverlaging

De ad-hoccommissie van 2011 heeft haar werk gedaan volgens de minister. Dat belastingverlaging een rode draad is in de hervorming mag men hem als liberaal niet kwalijk nemen, maar hij herhaalt tegelijk dat er wel een stukje herverdeling mag in zitten. Dat men iets moet kunnen nalaten of schenken aan iemand die men graag heeft, is echter een fundamenteel element. Hij wijst ook nogmaals op de nieuwe kansen die verkrijgers daarmee ontvangen. Wat voorligt, is een overtuigde beleidskeuze, besluit hij.

6.12. Schenkingsmaatregel

Hij verzekert dat de regering de schenkingsmaatregel niet zal herbekijken. Hij heeft immers gezorgd voor snellere vermogensoverdracht en de activering van slapend geld. Hij herinnert er in dat verband aan dat bij ons miljarden euro op spaarboekjes staan waar niets mee gebeurt.

6.13. Men moest keuzes maken binnen de beperkte budgettaire enveloppe

Hij is tevreden dat de belastingvrije som aangepast is en wijst op de eensgezindheid binnen de regering over de verschillende onderdelen. Er moest echter gekozen worden binnen het budget, waarvan het grootste deel wordt besteed aan de schrapping van de hoogste tarieven in de zijlijn. Tegelijk werd, met het

oog op rechtvaardigheid, de langstlevende echtgenoot zonder gezinswoning betrokken in het verhaal. Dat alleenstaanden kansen krijgen, vindt hij goed.

6.14. Familiale ondernemingen

De regeling voor familiale ondernemingen is gericht op de voortzetting van de economische activiteit en het behoud van de werkgelegenheid. Hij is dan ook verbaasd dat Joris Vandenbroucke kritiek heeft op die hervorming uit 2012, toen de fractie van het lid tot de meerderheid behoorde.

6.15. Ontwikingsmechanismen worden aangepakt

Ontwikingsmechanismen als verrekenbedingen en sterfhuisclausules worden wel degelijk aangepakt, verzekert hij.

6.16. De nakende hervorming van het huwelijksvermogensrecht

De minister is zich bewust van de nakende hervorming van het huwelijksvermogensrecht. Op dat moment is hij bereid aanpassingen te bekijken, op voorwaarde dat ze rechtvaardig en werkbaar zijn.

6.17. Evaluatie van de hervorming

Hij is ook altijd voorstander geweest van evaluatie en bijsturing indien nodig en mogelijk. Hij blijft voorstander van transparante, billijke en gematigde fiscaliteit, vat hij samen.

6.18. Belang van de erfenissprong

Hij bevestigt het belang van de erfenissprong, waar met overtuiging voor gekozen werd. Er zitten twee vormen in de nieuwe federale regeling: de inbreng ten behoeve van een derde, en de generatiesprong in een globale erfovereenkomst. Daarvoor geldt de coulante houding van VLABEL.

De Vlaamse Regering heeft er echter voor geopteerd haar fiscale autonomie volop te benutten en in nog een derde mogelijkheid te voorzien: de waarde van de goederen die binnen het jaar voor een schenking ook aan erfbelasting wordt onderworpen, is vrijgesteld van schenkbelasting. Dat is geen overbodige luxe, maar beantwoordt aan een maatschappelijke behoefte die aan belang wint. De levensverwachting van een West-Europeaan stijgt immers nog steeds met drie maanden per jaar.

6.19. Conclusie

Tot besluit beaamt hij dat de hervorming voor meer vrijheid zorgt, maar dat verdere vereenvoudiging nodig is, waarbij hij de globalisering noemt, die hij graag nu al had aangepakt, wat echter erg duur is. De regering bleef met haar hervormingen van zowel rechte als zijlijn binnen het budgettaire kader, en mag dus tevreden zijn over haar belastingverlaging van 10%, oordeelt hij.

7. Tweede tussenkomst van Joris Vandenbroucke

Joris Vandenbroucke dankt de collega's en de minister voor het debat. Hij is ook blij dat de minister inhoudelijk is ingegaan op het voorstel van de sp.a. De spreker stelt dat hij op basis van de kritische commentaren verder zal schaven aan zijn voorstel.

Hij repliceert dat hij zich allerm minst verzet tegen belastingverlaging, maar blijft erbij dat de voorliggende verlaging de onrechtvaardigheid van de bestaande fiscale architectuur ongewijzigd laat.

Daarom pleit zijn fractie voor een meer fundamentele hervorming, waarvan hij de doelstellingen herhaalt.

Hij verwijst naar John Stuart Mill die erfbelasting zag als een middel om gelijke kansen bij geboorte te vergroten. Zonder dergelijke regeling krijgt men een erfelijke plutocratie. Ook Paul De Grauwe noemt een eerlijke erfbelasting een erfbelasting met een belastingvrije som met daar bovenop een progressief tarief, zoals in het sp.a-voorstel, dat geen vlaktaks invoert zoals de minister ten onrechte stelde.

Verder klopt het niet dat zijn pleidooi voor het samennemen van schenk- en erfbelasting neerkomt op een verhoging van de schenkbelasting. Er is in zijn voorstel immers een hoge belastingvrije som voor iedereen, onafhankelijk van de wijze waarop die wordt vergaard, die in de praktijk voor een groot deel van de bevolking op een vrijstelling neerkomt. De economisch interessante impuls om, indien mogelijk, sommen al bij leven door te geven, blijft bovendien even groot. Ook voor zijn fractie is de vrijheid om te kiezen aan wie men zijn vermogen doorgeeft, belangrijk. Vandaar het pleidooi voor tarieven die neutraal staan ten opzichte van de band.

Tot slot erkent hij dat de belastinggrondslag in zijn berekening theoretisch is en niet alleen gebaseerd is op wat aangegeven of geregistreerd is. De rest die niet in de belastbare grondslag is opgenomen (bankgiften, handgiften, schenkingen via buitenlandse notarissen enzovoort) werd ingeschat op basis van economische modellen. Het geraamd bedrag van 80,9 miljard euro als belastbare grondslag is voor België en niet voor Vlaanderen.

De essentie blijft dat het huidige systeem weliswaar nominaal hoge tarieven kent maar dat een groep zo goed als geen bijdrage levert. Het sp.a-voorstel pakt dat aan, terwijl de regering vooralsnog in gebreke blijft.

8. Tweede tussenkomst van Jos Lantmeeters

Jos Lantmeeters hoorde zijn argument over het internationale kader niet weerlegd worden. Hij herhaalt zijn huiver voor een vermogenskadaster. Vraag blijft hoe sp.a de vermogens die thans niet zouden betalen, dat wel wil laten doen.

Op verzoek van *Jan Bertels* verduidelijkt *Jos Lantmeeters* zijn opmerking over de wijziging van de juridische grondslag met een verwijzing naar het advies van de Raad van State.

IV. 12 juni: Voortzetting van de algemene bespreking

1. Tussenkomst van Björn Rzoska

Björn Rzoska blijft met vragen zitten over de financiering van de hervorming.

Zijn analyse is gebaseerd op de analyse van de meerjarenraming 2018-2023 en de beleidsbrieven. In de beleidsbrieven Financiën en Begroting van minister Bart Tommelein van dit en vorig jaar onderstreepte de minister het belang van een juiste budgettaire inschatting en beloofde hij nauwlettende bewaking.

De meerjarenraming 2018-2023 schat de kosten van de hervorming op 98 miljoen euro in 2019 en op 117 miljoen euro vanaf 2020. Het ontwerp dat thans voorligt, kost in 2019 echter 115 miljoen euro (of 17 miljoen euro meer dan in voornoemde meerjarenraming) en op kruissnelheid 139 miljoen euro (of 12 miljoen meer dan in voornoemde meerjarenraming). Het lid betwijfelt dan ook de ontkenning van de minister dat hij een gat in de begroting slaat.

De inkomsten uit de fiscale regularisatie bedragen in de genoemde raming jaarlijks 75 miljoen euro in 2018-2020 en 37,5 miljoen euro in 2021. Op advies van de Inspectie van Financiën werd het terugverdieneffect door de Vlaamse Regering bijgesteld naar 0,5%. Op basis van deze cijfers – dus de door de minister zelf geraamde daling van de inkomsten uit successierechten, de totale inkomsten uit de regularisatie en het gereduceerde terugverdieneffect – komt hij uit op een tekort vanaf 2021. De factuur wordt dus doorgeschoven, concludeert het lid. In 2021 bedraagt het tekort 37,4 miljoen euro en in 2022 zelfs bijna 75 miljoen euro (omdat er geen inkomsten uit regularisatie meer zijn).

Het is zeer vreemd dat de Vlaamse Regering een hervorming ter goedkeuring voorlegt, waarvan zij weet dat die haar opvolger met een probleem opzadelt, zelfs als alle gewenste inkomsten gehaald worden. Dat is niet correct. Hij onderstreept daarbij nogmaals dat hij uitgaat van de ramingen van de regering zelf, zonder die op zich in vraag te stellen.

2. Repliek van minister Bart Tommelein

Minister *Bart Tommelein* stelt vast dat Björn Rzoska erkent dat de belastingen verlaagd worden. Dat is de keuze van deze Vlaamse Regering. Groen lijkt daar niet van te houden. In het regeerakkoord staat nergens dat de voorliggende operatie budgetneutraal moet zijn. Wel is afgesproken dat de inkomsten uit de fiscale regularisatie in een eerste fase gebruikt worden om de kostprijs van de hervorming te betalen. Daarom gingen de inkomsten over 2017, die allicht 25 miljoen euro zullen bedragen, naar de algemene middelen, evenals die over 2018, wat samen inderdaad 100 miljoen euro oplevert vooraleer de hervorming in werking treedt.

De minister erkent dat op een bepaald moment de regularisatie niet meer kan aangewend worden om de daling van de erfbelasting te financieren. Hij begrijpt echter niet waarom men zich daar zorgen over maakt. De Vlaamse begroting is gezond en in evenwicht. Hij herinnert eraan dat hij vorig jaar nog 470 miljoen euro overschot naar de schuldafbouw overboekte.

3. Tweede tussenkomst van Björn Rzoska

Björn Rzoska vindt het antwoord niet ernstig. Uiteraard is ook hij niet tegen belastingverlaging maar die wordt, in wat voorligt, gerealiseerd zonder de algemene gezondheid van de begroting in de gaten te houden. Men kan de meerjarenraming toch niet wegzetten als een vodge papier?

Deze Vlaamse Regering zorgt ervoor dat haar hervorming meer geld kost dat in de meerjarenraming wordt begroot en schuift de oplossing door naar de volgende regering. Hij herhaalt zijn eerdere verwijzing naar de belofte van de minister in diens eigen beleidsbrief. De regering kiest echter voor een belastingverlaging pur sang en haar opvolger moet maar zien hoe zij het begrotingstekort wegwerkt. Is dat goed bestuur?

4. Tussenkomst van Jos Lantmeeters

Jos Lantmeeters vindt dat men een belastingverlaging niet elders moet recupereren met een belastingverhoging. Dat kan men ook bereiken met meer overheidsefficiëntie.

Iedereen is het eens dat de huidige tarieven in de erfbelasting te hoog zijn en dat Vlaanderen fiscaal concurrentieel moet zijn in het internationale kader.

Hij wijst erop dat het sp.a-voorstel van een belastingvrij bedrag van 250.000 euro voor elke erfgenaam budgettair veel verder gaat dan wat vandaag voorligt.

Björn Rzoska stelde in de vorige vergadering dat de regering onvoldoende ingaat op de aanbevelingen van de commissie Gewestbelastingen uit 2010.

Jos Lantmeeters evalueert wat er met de aanbevelingen van de commissie Gewestbelastingen uit 2010 inmiddels is gebeurd. De gelijkstelling van zorg- en stiefkinderen met de rechte lijn wordt effectief gerealiseerd. Dat geldt eveneens voor de gevraagde oplossing voor sterfhuisclausules, en voor het verlaagde tarief in de onroerende voorheffing op sociale huisvesting.

Anderzijds erkent het lid dat het doortrekken van de vrijstelling voor groepsverzekeringen naar andere levensverzekeringen op dit moment niet gerealiseerd is, maar de budgettaire impact daarvan zou dan ook veel groter zijn.

De differentiatie voor goede doelen is wel gerealiseerd, evenals de tariefvermindering schenking onroerend goed.

De gelijkstelling van de categorieën in de rechte lijn voor schenk- en successierechten is dat niet vanwege de budgettaire gevolgen, geeft hij toe, evenmin als de vererving door stiefkleinkinderen (die nog bekeken wordt) en de in-globoberekening voor de categorie derden.

Zes van de elf aanbevelingen zijn uitgevoerd, vat hij samen, de andere niet of slechts gedeeltelijk vanwege de budgettaire gevolgen. Björn Rzoska verwijt de regering dus tegelijk dat ze niet ver genoeg gaat en dat ze onvoldoende berekent wat haar hervorming kost. Dat is niet consequent. Ofwel dringt men erop aan binnen het budgettaire kader te blijven ofwel niet. Zelf is hij alvast gelukkig met deze verlaging.

5. Derde tussenkomst van Björn Rzoska

Björn Rzoska wijst erop dat de opgesomde aanbevelingen niet van hem zijn maar van de genoemde commissie. Hij kent ze uit een vertrouwelijke nota van de Vlaamse Regering uit 2011, die hij vervolgens zelf aan de commissie heeft bezorgd.

Interessant is dat de commissie destijds is opgericht omdat men het fiscale beleid te zeer ad hoc vond. In de plaats van het hele pakket samen te nemen, zoals de commissie voorstelt, doet men echter gewoon voort. Had de regering haar drie hervormingen (successierechten, schenkingsrechten en registratierechten) samen voorgelegd, dan had men ze beter kunnen moduleren om bestaande onrechtvaardigheden weg te nemen en tot een evenwichtiger systeem te komen. Sommige moeten inderdaad omlaag maar andere misschien omhoog.

Hij blijft het eens met de verlaging van bepaalde tarieven, zoals die in de zijlijn, maar behoudt als lid ook het recht om de betaalbaarheid te bekijken aan de hand

van het kader dat de meerderheid zelf heeft goedgekeurd. Het is dan ook erg dat die niet verder komt dan clichés over Groen en belastingverlaging.

6. Tweede repliek van Bart Tommelein

Minister *Bart Tommelein* is het oneens met die kritiek. De meerjarenbegroting, die uitgaat van constant en beslist beleid, blijft positief op het einde van de regularisatieperiode. De Vlaamse Regering moet niet op zoek naar middelen om deze hervorming te financieren. Hij informeert naar welke tarieven in de erfbelasting volgens Björn Rzoska mogen stijgen. Het antwoord zal de Vlaamse burger benieuwen.

7. Vierde tussenkomst van Björn Rzoska

Björn Rzoska gaat uit van een budget-neutrale hervorming van de erfbelasting. Dan is het logisch dat men bij de verlaging van tarieven in de zijlijn, een aantal ontwijkingsconstructies aanpakt, opdat iedereen een eerlijke bijdrage levert. Een aantal mensen met centen ontsnappen daar thans immers aan.

8. Derde repliek van Bart Tommelein

Minister *Bart Tommelein* repliceert dat noch zijn fractie noch de regering van een budgetneutrale operatie uitgaat, maar van een belastingverlaging. Dat is een fundamenteel verschil. Verder wil de regering aansluiten bij de federale aanpassing van het erfrecht aan de nieuwe gezinssituaties. Daarom schrapt de regering bewust het hoogste tarief in de zijlijn. Hij verwijst ook naar zijn eerdere toelichting over de manier waarop de regering ontwijkingsmechanismen aanpakt en wat het beleid ter zake van deze Vlaamse Regering is. Het antwoord van collega Björn Rzoska impliceert dat zijn fractie wel budgetneutraliteit nastreeft maar dit wil bereiken door sommige belastingen te verhogen en andere te verlagen.

Hij besluit dat hij, anders dan Björn Rzoska, kiest voor een globale belastingverlaging, die 139 miljoen euro of 10% belooft. Dat gaat niet eens ver genoeg, vindt de minister, maar hij zit met budgettaire beperkingen. Er blijven een aantal zaken over die door de volgende regering moeten aangepakt worden, zoals de fundamenteel oneerlijke globalisering in de zijlijn.

9. Vijfde tussenkomst van Björn Rzoska

Björn Rzoska antwoordt dat wie budgetneutraliteit verdedigt, niet moet voorgesteld worden als iemand die naar bijkomende belastingen op zoek gaat. Een budgetneutrale hervorming is geen oneerbaar voorstel. Hij is niet tegen lagere tarieven in de zijlijn voor nieuwe samenlevingsvormen maar er is evenmin iets tegen om de erfenissen als geheel, waar mensen weinig verdienste aan hebben, budgetneutraal te behandelen.

Verder blijft hij erbij dat de in de meerjarenraming begrote middelen niet volstaan voor de voorliggende hervorming. Het tekort van bijna 120 miljoen euro heeft hij berekend op de cijfers van de regering zelf. Facturen doorschuiven naar de volgende regering is geen goed financieel beleid.

10. Tweede tussenkomst van Jos Lantmeeters

Jos Lantmeeters blijft erbij dat men belastingen niet budgetneutraal kan verlagen zonder ze ergens te verhogen. Björn Rzoska antwoordde echter niet op de vraag waar. Wat noemt hij overigens een ontwijkingsmechanisme?

Terwijl de regering de wijziging van het federale erfrecht wil vergemakkelijken in de plaats van tegen te werken, ziet Björn Rzoska de belastingen als iets op zich en niet als een sturend instrument voor het beleid.

Het lid wijst ook nogmaals op de wenselijkheid om Vlaanderen fiscaal aantrekkelijk te maken. Vlaanderen is de Europese nummer één inzake ontvangsten uit erfbelastingen. Frankrijk is nummer twee en haalt één derde minder binnen. Dus de hervorming mag wat kosten in tegenstelling tot de positie van de budgetneutraliteit van collega Rzoska die wel pleit voor de hervormingen opgenomen in de commissie Gewestbelastingen uit 2010 die een belangrijkere budgettaire impact hebben dan wat nu voorligt.

De spreker vindt daarom dat de positie van Björn Rzoska wat consequenter mag zijn. Misschien moet ook Groen eens – net zoals de collega's van de sp.a – een alternatief op tafel leggen dan kan er daarover ten gronde gedebatteerd worden.

De fractie van Jos Lantmeeters is alvast erg tevreden over wat thans voorligt.

V. 12 juni 2018: Artikelsgewijze bespreking en stemmingen

Door Joris Vandenbroucke en Jan Bertels worden twee amendementen (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1584/2) ingediend.

Artikelen 1, 2 en 3

Bij de artikelen 1, 2 en 3 worden geen opmerkingen geformuleerd. De artikelen 1, 2 en 3 worden aangenomen met 10 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 3/1 (nieuw)

Joris Vandenbroucke herinnert aan de eerdere discussie over het sp.a-alternatief, waarvan het doel inderdaad is om de zeer brede middenklasse vrijwel vrij te stellen van belasting op het verwerven van vermogen uit schenking of erfenis, door de relatief kleine groep waar het gros van het vermogen geconcentreerd zit, meer te laten betalen.

Die laatsten maken vandaag duchtig gebruik van de mogelijkheid om met meer of minder wettelijke constructies aan elke bijdrage te ontsnappen. Om ervoor te zorgen dat het doel ook effectief bereikt wordt, zoals Jos Lantmeeters opwierp, diende hij twee amendementen in.

Amendement nr. 1 (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1584/2) expliciteert een artikel in de Vlaamse Codex Fiscaliteit. Het betreft roerende en onroerende goederen waarvan men het vruchtgebruik houdt maar de blote eigendom doorgeeft. Bij het overlijden van de erflater komen zij in principe opnieuw in de nalatenschap terecht, waarop erfbelasting wordt betaald, tenzij men kan bewijzen dat de splitsing geen bedekte bevoordeling was.

Deze voorwaarde wordt door het amendement als volgt geëxpliciteerd: "Als wordt bewezen dat de derde de blote eigendom die hij heeft verkregen of die op zijn naam werd ingeschreven, gefinancierd heeft met andere goederen dan diegene waarover de erflater al dan niet voorafgaand aan de verkrijging of de inschrijving kosteloos heeft beschikt, tenzij deze bevoordeling onderworpen is geweest aan de schenkbelasting of het registratierecht op de schenkingen onder de levenden."

Dergelijke explicitering helpt bovendien VLABEL in de concrete gevallen die vandaag effectief op tafel komen. Het lid geeft een voorbeeld. Men wil de naakte eigendom van een onroerend goed doorgeven aan de volgende generatie, die echter niet over de middelen beschikt om het te verwerven, en daarom geeft men die volgende generatie een som geld voor de aankoop. In principe moet daarop schenkbelasting worden betaald, behalve als men de schenking van de middelen bij een Nederlandse notaris laat registreren (de zogenaamde Kaasroute) en die belastingvrije registratie vervolgens aanvoert als bewijs tegen de bedekte bevoordeling.

De indieners van het amendement willen dergelijke constructie aanpakken door concreet te omschrijven wat verstaan dient te worden onder bewijs.

Jos Lantmeeters erkent dat het sp.a-voorstel goede uitgangspunten heeft. Ook zijn fractie steunt de belastingvrijstelling van de middenklasse. Erfbelasting moet zo laag mogelijk zijn. Hij blijft er evenwel bij dat het sp.a-voorstel budgettair niet haalbaar en evenmin uitvoerbaar is. Het maakt een vermogenskadaster nodig en daar bedankt *Jos Lantmeeters* voor. Wel aanvaardt hij dat de erfbelasting gedeeltelijk herverdelend en eerlijk moet zijn. Het debat over eerlijke belastingen is vandaag echter niet aan de orde, wel de facilitering van de federale hervorming en het budgettaire kader.

De voorgestelde specificatie daarentegen doet hem huiveren. De antimisbruikbepaling bestaat en vormt een algemeen kader, op grond waarvan VLABEL kan oordelen. Zijn fractie wil geen gedetailleerde decreetsaanpassing voor elk concreet geval. Wie het niet eens is met de beslissing van de belastingdienst, kan procederen.

Nog meer afwijzend staat hij tegenover de aanpassing van artikel 3.17.0.0.2 in het andere amendement. Eigenlijk zeggen de indieners dat voor alles wat de burger doet, hij de meest belaste weg moet kiezen. Het lid acht dit in tegenspraak met de belastingvrije som van 250.000 euro die de sp.a-fractie eerder bepleitte.

Volgens hem kiezen niet alleen de rijkere voor de minst belaste weg. Dit is niet de weg om het eerder genoemde doel, waar hij zich in kan vinden, te bereiken.

Minister *Bart Tommelein* vindt het delicaat om over een dergelijke, complexe aangelegenheid halsoverkop iets in het ontwerp van decreet te zetten. Het klopt dat VLABEL hierover een standpunt heeft, maar dat wordt in het amendement zeer onvolledig weergegeven. Zo wordt de eerste mogelijkheid tot tegenbewijs (vrije beschikking door de begiftigde) door sp.a niet in aanmerking genomen. Daarbij komt dat het amendement ook de verrichtingen na de gesplitste aankoop treft, terwijl het standpunt van VLABEL enkel betrekking heeft op verrichtingen die de gesplitste aankoop voorafgaan. Hij onderstreept dat hij niet tegen een decretale oplossing is voor een aantal problemen, maar vindt de oplossing die voorligt, onvolledig en overhaast.

Joris Vandenbroucke repliceert dat zijn amendement VLABEL juist wil helpen om vast te stellen wanneer in de figuur van gesplitste aankoop wel degelijk sprake is van bedekte bevoordeling.

Het gaat concreet om de geschetste route via Nederland. Dergelijke constructie om geen bijdrage te betalen, is fundamenteel onrechtvaardig. Het gaat om een schenking waarvoor geen belastingen worden betaald. Dat is consequent met de analyse die de sp.a maakt dat een kleine groep met grote vermogens grotendeels of volledig ontsnapt aan belastingen bij de overdracht van vermogen.

Verder is hij het oneens dat zijn amendement ook de handelingen treft na de gesplitste aankoop. Dat staat er niet in. Het gaat over de wijze waarop hij wordt gefinancierd en dat gebeurt voorafgaandelijk. Hij heeft geen enkel valabel tegenargument gehoord, concludeert hij. Bovendien laat hij de genoemde figuur bestaan, tenzij om de belasting op een schenking te ontlopen. Het is geen verplichting om de meest belaste weg te kiezen.

Bart Tommelein wenst de vorige spreker tegen te spreken. In het amendement staat: "al dan niet voorafgaand aan de verkrijging of de inschrijving".

Hij verzekert dat wat de Kaasroute of andere ontwijkingsmechanismen betreft de Vlaamse Regering heeft afgesproken ontwijkingsmechanismen waar mogelijk aan te pakken. De minister is ook persoonlijk tegenstander van dergelijke constructies. Hij wijst op de aanpak van verrekenbedingen.

Verder kan hij verplichte registratie van buitenlandse notariële akten onmogelijk opleggen. Dat is een federale bevoegdheid.

Wie een Nederlandse boven een Belgische notaris verkiest, pleegt op zich geen inbreuk, ook al kan men de motieven in twijfel trekken.

De verdachte periode verlengen is evenmin evident. Hij vindt de insinuatie dat de Vlaamse Regering laat betijen, niet correct.

Willem-Frederik Schiltz waarschuwt voor de neveneffecten van de aanpak van een specifiek probleem met algemene wetgeving. De bewoordingen "middelen waarover de erflater al dan niet voorafgaand aan de verkrijging beschikt heeft" zijn ook toepasbaar op het bedrag van 100 euro dat men als kind krijgt en 50 jaar later gebruikt om een blote eigendom van de erflater te kopen.

De beste manier om routes als de genoemde te stoppen, is lagere belastingen. Je kan niet elk specifiek probleem aanpakken met een decreet. De oplossing waarin het amendement voorziet, riskeert een veel te breed toepassingsveld te hebben en ook zeer normale constructies in de toekomst verdacht te maken.

Joris Vandenbroucke werpt tegen dat het hier gaat om de ontwijking van een belasting die nu al niet meer dan 3% bedraagt. Anders dan Willem-Frederik Schiltz suggereert, wordt die ontweken omdat het over immense sommen gaat.

Het komt het lid voor dat VLABEL bijzonder redelijk is in de toepassing van de Vlaamse Codex Fiscaliteit. Feit is dat over de vage term 'bedekte bevoordeling' veel discussie bestaat. Fiscale advocaten vinden – belastingvrije – registratie in het buitenland een voldoende tegenbewijs. Dat is een probleem.

Jos Lantmeeters treedt het principe van een gelijk speelveld voor iedereen bij en wenst dat er geen geld ontsnapt. Hij herhaalt evenwel dat de antimisbruikbepaling bestaat en dat men niet elke praktische mogelijkheid in het decreet moet omschrijven. Hij waarschuwt bovendien voor de wettelijkheid, zoals ook de Raad van State in zijn advies opmerkt. Men kan niet zomaar bij decreet stellen dat juridisch correcte rechtshandelingen in Nederland nietig zijn. Hij geeft er de voorkeur aan dat men VLABEL beslissingen laat nemen op grond van de antimisbruikbepaling en dat daarrond rechtspraak ontstaat.

Het amendement nr. 1 wordt verworpen met 10 stemmen tegen 3.

Artikelen 4 tot en met 13

Bij de artikelen 4 tot en met 13 worden geen opmerkingen geformuleerd. De artikelen 4 tot en met 13 worden aangenomen met 10 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 13/1 (nieuw)

Joris Vandenbroucke licht zijn tweede amendement (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1584/2) toe. Er wordt terecht geschermd met de algemene misbruikbepaling zoals opgenomen in de VCF. Alleen is er daar een probleem mee.

De spreker citeert omzendbrief 2015/1³ waarin terecht het volgende staat: "Artikel 3.17.0.0.2 van de VCF stelt dat fiscaal misbruik handelt om door de belastingplichtige zelf gestelde rechtshandelingen. In het kader van de erfbelasting en testamenten is de testator niet de belastingplichtige. Bijgevolg kunnen testamentaire bepalingen alvast niet onder de toepassing vallen van de in artikel 3.17.0.0.2 van de VCF voorziene antimisbruikbepaling.". Dat betekent dat alle mogelijke constructies om een vermogen door te geven aan de volgende generatie, niet kunnen getoetst worden aan die bepaling. De begunstigde stelt immers niet zelf een dergelijke rechtshandeling.

Nochtans is de reikwijdte van dergelijke bepalingen op Europees niveau breder geworden. Europese richtlijn 2016/1164 legt niet langer de voorwaarde op dat een algemene antimisbruikbepaling enkel slaat op rechtshandelingen die gesteld worden door iemand die voordeel haalt uit een bepaalde constructie. Hij stelt dan ook in zijn amendement voor VLABEL toe te staan om constructies die te maken hebben met het doorgeven van vermogen in de vorm van schenking, te toetsen aan de antimisbruikbepaling, wat op dit moment volgens de genoemde omzendbrief niet kan.

Minister *Bart Tommelein* antwoordt dat richtlijn 2015/121 artikel 1 van richtlijn 2011/96 amendeert, dat handelt over de fiscale verhoudingen tussen moeder- en dochtervennootschappen in verschillende lidstaten. Het amendement uit 2015 verbiedt kunstmatige constructies tussen moeder- en dochtervennootschappen, maar overeenkomstig datzelfde artikel 1 is de richtlijn van toepassing op winst die door de dochtervennootschap wordt uitgekeerd aan de moedermaatschappij.

Het toepassingsgebied van de richtlijn lijkt dan ook beperkt te zijn tot de winstbelasting op vennootschappen, terwijl het amendement dit wil uitbreiden tot successierechten of andere Vlaamse belastingen. Hoe kan men overigens de bedoelingen van de erflater kennen, die niet de belastingplichtige is, want dat is de begunstigde?

Richtlijn 2016/1164 handelt over ontwijking van belastingen die een invloed hebben op de goede werking van de interne markt. De algemene misbruikbepaling in artikel 6 is ook daar enkel van toepassing op de vennootschapsbelasting. Zij stelt dat de fiscus geen rekening mag houden met kunstmatige constructies voor de berekening van de vennootschapsbelasting. De genoemde bepalingen in de EU-richtlijnen lijken dus helemaal niet van toepassing op de Vlaamse belastingen, concludeert de minister. Hij vindt het voorstel ook absurd omdat de belastingplichtige niet heeft meegewerkt aan de beoogde constructie. Hoe zou de erfopvolger kunnen aantonen welke de werkelijke intenties zijn van een erflater?

³ Omzendbrief 2015/1 betreffende artikel 3.17.0.0.2 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, zoals gewijzigd door het decreet van 19 december 2014 – Antimisbruikbepaling – Fiscaal misbruik – Registratiebelasting en erfbelasting.

Joris Vandenbroucke spreekt tegen dat zijn amendement elke constructie fiscaal misbruik noemt. Het geeft wel de mogelijkheid aan VLABEL om een toetsing uit te voeren als de belastingdienst denkt dat dit het geval is. Op dit moment kan de dienst dat niet, want degene die geniet van een mogelijk frauduleuze constructie, heeft de handeling niet gesteld.

De huidige antimisbruikbepaling, die door de meerderheid nochtans naar voren wordt geschoven als argument om geen verdere decretale regeling te treffen, is slechts dode letter. Het klopt dat de richtlijnen die hij noemde specifieke toepassingsgebieden betreffen, maar zij tonen aan dat Europa antimisbruikbepalingen niet langer beperkt tot rechtshandelingen door de begunstigden van een constructie.

Jos Lantmeeters blijft er voorstander van dat schenkingen lager belast worden dan erfenis, omdat volgens hem daarmee geld in de economie terecht komt. Het amendement maakt mogelijk om elke schenking als belastingvoordeel te zien.

Joris Vandenbroucke wil dit weerleggen. Wie schenkt, betaalt immers schenkbelasting, en daarmee is de kous af. Het onderscheid met erfbelasting wordt niet opgeheven, onderstreept hij. Een schenking is een decretaal beschreven rechtshandeling waarop een bepaald tarief van toepassing is. In zijn amendement gaat het over misbruik daarvan om aan andere tarieven te ontsnappen.

Volgens *Willem-Frederik Schiltz* heeft VLABEL reeds op grond van het huidige artikel de mogelijkheid om dat te toetsen. Voor hem moet de antimisbruikbepaling beperkt blijven tot constructies die door de belastingplichtige zijn opgezet.

Hij treedt ook het bezwaar bij dat misschien niet alle maar toch veel schenkingen onder 'belastingvoordeel' kunnen vallen.

Tot slot vindt hij het niet evident om misbruikbepalingen uit het vennootschapsrecht te enten op het successierecht.

Amendement nr. 2 wordt verworpen met 10 stemmen tegen 3.

Artikel 14

Bij artikel 14 worden geen opmerkingen geformuleerd. Artikel 14 wordt aangenomen met 10 stemmen bij 3 onthoudingen.

Eindstemming

Het ontwerp van decreet tot modernisering van de erf- en schenkbelasting, aangepast aan het nieuwe erfrecht (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1584/1) wordt met 10 stemmen bij 3 onthoudingen ongewijzigd aangenomen.

Paul VAN MIERT,
voorzitter

Joris VANDENBROUCKE
Willem-Frederik SCHILTZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
EU	Europese Unie
FOD	Federale Overheidsdienst
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VCF	Vlaamse Codex Fiscaliteit
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst